

ANTHONY HOPKINS

IKAR

ZVLÁDLI SME TO, CHLAPČE

ANTHONY HOPKINS

ZVLÁDLI SME TO, CHLAPČE

Preložil Peter Tkačenko

Anthony Hopkins
WE DID OK, KID

Copyright © 2025 by Anthony Hopkins

Translation © 2025 by Peter Tkačenko

Cover design © Martin Schoeller / AUGUST

Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

All interior and insert images are courtesy of the author unless otherwise noted.

Page 208, “The Silence of the Lambs, Best Actor, 1992”: Copyright © Academy of Motion Picture Arts and Sciences

Preklad z anglického originálu We Did OK, Kid
(Summit Books, an imprint of Simon & Schuster, LLC,
New York, 2025) Peter Tkačenko

Preklad veršov Jana Kantorová-Báliková

Redakčná úprava Andrea Vargovčíková

Jazyková korektúra Mária Šimráková, Lenka Mondočková

Úprava obálky podľa originálu Augustín Putera

Technická redaktorka Helena Oleňová

Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s., Bratislava v roku 2026

ako svoju 2673. publikáciu v elektronickej podobe.

Prvé vydanie

Sadzba a zalomenie do strán Stanislava Skladanová

IKAR, a.s.

Miletičova 23

821 09 Bratislava

www.ikar.sk | ikar@ikar.sk

ISBN 978-80-575-0646-1

Stelle z lásky

Nesmiať sa, nevyplakávať, nepreklínať, ale porozumieť.

Baruch Spinoza, *Tractatus Politicus*

Úvod

Zvládli sme to, chlapče

Jedno sivé nedeľné ráno v roku 1942 mi otcov kamarát Cliff medzi dunami Aberavonskej pláže podal mentolový cukrík. V tých časoch, počas vojnových rokov, sme sa len málokedy, ak vôbec, dostali k akýmkoľvek sladkostiam či cukríkom. Všetko bolo na prídel. Držal som ho tak nešikovne, že mi spadol do piesku a rozplakal som sa. Otec a Cliff sa rozosmiali. Dostal som druhý cukrík a otec si ku mne čupol, aby ma utešil. Už ani slza. Cliff tú chvíľu zachytil na fotografii. Je to jedna z mojich prvých spomienok. Mal som tri roky.

Keď sa teraz ako osemdesiatšedemročný pozriem na tú fotku, najradšej by som tomu zmätenému chlapcovi povedal: „Zvládli sme to, chlapče.“

Tak ako väčšina detí, aj ja som bol ustráchaný a zmätený. Patrí to k dospievaniu – človek je primladý na to, aby chápal čokoľvek o zmysle života. Ten zvláštny pocit, že som stratený, že si nedokážem poradiť, ma sprevádzal ešte dlhé roky. Som prekvapený (alebo skôr vyvedený z miery? Ohromený? Áno, ohromený), že som stále tu. Nemám pre to vysvetlenie.

Ako pečať sa do mňa nezmazateľne vtlčil pocit, že som nikdy nebol celkom na tepe dňa.

Nie som však z cukru. Aj môj otec bol taký – žiadne hlúposti, žiadne okolky. Svojím príkladom mi hovoril: „Jednoducho sa s tým vyrovnaj. Postav sa tomu čelom a nesťažuj sa.“ Dobrá rada. Alebo ďalšia: „Život sa s nikým nemazná. No a čo? Nikdy sa nepoddávajú.“ Je to trochu drsné, ale pomohlo mi to prežiť. Taký bol môj otec Richard Arthur Hopkins.

Už dávno nežije. Nevie, či existuje v inej dimenzii – na druhom svete alebo na podobnom vysnivanom mieste. Je však hlboko vo mne, ako čriepky rozbitého porcelánu.

Je to samotársky život. Vždy bol taký. Nie je to však hrôza, nič strašné. Vlastne je to celkom jazda. Nie som obeť. Všetky tie čriepky som využil, nech už predstavovali hocičo – samotu, odcudzenie, úzkosť, čokoľvek. A dnes som rád, že ich mám. To pichanie a omínanie ma udržiavalo v chode, dostalo ma sem.

Prvá kapitola

Slonia hlava

Vinú vlhkú sivú nedeľu (tentoraz v septembri 1949) som sa ako jedenástročný stal vlastným pánom. Popoludní ma mama s otcom dopravili do internátnej školy sídliacej v červenej tehlovej budove z devätnásteho storočia na kopci nad mestom Pontypool.

West Mon sídlila v gotickej budove s vysokými vežami a nad jej vchodom sa vynímal reliéf dvoch baranov držiacich zvitok s nápisom SLUŽ A POSLÚCHAJ. Zlovestnej a strašidelnej atmosfére budovy nijako neprispieval studený monmouthshirský dážď prenikajúci až do špiku kostí, dunivé hromy a poryvy vetra. Od prvého okamihu som ju nenávidel.

Nechali ma tam, pretože mama mi túžila dopriať slušné vzde-

lanie. Otca ten nápad až tak nenadchol, pretože táto príležitosť ho stála kopu ťažko zarobených peňazí.

Keďže mi celá škola bola ukradnutá, bol som na otcovej strane. Načo vyhadzovať peniaze? V učení som nikdy zvlášť nevynikal a nezdalo sa, že by sa to mohlo zlepšiť. Učitelia s popolavými tvármi na mojej predchádzajúcej základnej škole v Port Talbote ma už odpísali a jeden mimoriadne nepríjemný učiteľ mi dal prezývku „Tupec Dennis“.

Pre decká z našej ulice som bol „Slonia hlava“. Skutočne som mal veľkú hlavu, ktorá na mojom chatrnom telíčku pôsobila akosi neprímerane. Rodičia si mysleli, že mám vodnatieľku mozgu, no pediater doktor Bray ich ako odborník uistil, že som v poriadku.

„Potrebuje sa len vyk्रीmiť,“ povedal im ten dobrý lekár.

Príchod s rodičmi do West Mon nebol žiadna katastrofa. Išlo len o jeden z tých nepríjemných výmoľov na diaľnici života, nič viac, ale z toho či onoho dôvodu táto udalosť zasiala do môjho mozgu semienko ľahostajnosti. *Risknem to a už nikdy sa nepriblížim k matke ani otcovi – a vlastne ani k nikomu inému*, zaprisahal som sa. Už mi na ničom nezáležalo. Povedal som si, že budem žiť po svojom, budem sa dívať do budúcnosti a zabudnem na minulosť. *Detstvo sa skončilo. Rozumiem. Prepínam a končím*. Prízrak vstúpil do stroja.

Po krátkom stretnutí s riaditeľom školy, pánom Harrisonom, a jeho bujnými tvarmi kypiacou manželkou, a po rýchlej prehliadke klaustrofobického internátu so šestnástimi lôžkami vo štvorcovej miestnosti so stenami natretými nemocničnou zeleňou, som sa s rodičmi vrátil na parkovisko pod schodmi hlavného vchodu do budovy. Matka s otcom nastúpili do auta a zamierili domov. Keď vychádzali z parkoviska, od zadného okna sa odrážalo svetlo. Cez slnečný jas som zbadal, ako mi mama kýva. Keďže otec sa díval na cestu, nechal som ruky spustené a neodmával som.

Zatiaľ čo sa ich auto (vyleštený Ford Model C Ten) vzdalovalo, všimol som si jeho evidenčné číslo: BTX 698. Po zvyšok toho

upršaného jesenného popoludnia som si dookola mrmlal to číslo: „BTX 698. BTX 698. BTX 698.“

Motto školy znelo: „Ver, dosahuj, uspej, slúž a poslúchaj.“ Ešte deprimujúcejší bol text školskej hymny: „Pochodujeme za tónov veselej piesne, piesne víťazstva.“ Ten absurdný text sme museli pred zachmúreným učiteľským zborom spievať pri každom rannom nástupe.

Jedným z vychovávateľov v tom tehlovom väzení bol chlap s chladnou vojenskou povahou, ktorý sa zúčastnil na severoafric-kom ťažení proti generálovi Rommelovi. Hovoril som mu „Rak“, pretože mal tvár červenú ako rak. Opakoval mi, že moje zásluhy a perspektíva stoja za „fajku močky“. Páčilo sa mi, ako smiešne tá *fajka močky* kĺzala po jazyku.

„Pst, pst, pst,“ hovoril som. „Aký som, taký som, za fajku močky som.“

Ako jedenástročný som vedel výborne šaškovať. Často som sa bavil predvádzaním strašiaka z *Čarodejníka z krajiny Oz*, Bélu Lugosiho v role Draculu alebo Borisa Karloffa ako Frankensteinovho monštra. V napodobňovaní hlasov a zvukov som bol až strašidelne dobrý. Vedel som fíkať ako kôň alebo štekať ako pes. Napodobňoval som aj králiku Bugsu: „Čo sa deje?“ Poľovníka Elmera Fudda, káčera Daffyho alebo prasiatko Porkyho. „To je všetko, priatelia!“ Keď som si chcel od spolužiakov vymôcť okamžitý smiech, napodobňoval som učiteľov.

Keď som spustil to o fajke močky, niektorí chlapci sa smiali a Rak zareagoval tým, že na tabuľu napísal: „*O čo sú ľudia lepší než ovce či kozy, keď vedú v hlave život slepý?*“ *Tennyson*.

Kázal nám to dvadsaťkrát odpísať. Chopil som sa tej úlohy so šibeničným humorom. Pri odpisovaní tých slov som striedavo bláčil ako kozy a ovce. Rak sa vyrútil ku mne. Padli facky. Znova som zabláčal. Ďalšie facky.

Čím viac faciek som utŕžil, tým viac som sa držal svojho figľa a hľadel som s rýdzim, tupým vzdorom. Ten pohľad odrážal moju

pasívnu ľahostajnosť voči všetkému nepriateľskému v mojom okolí. Nereaguj. Umlč ich pohľadom. Tvár sa, že neexistujú. Tejto čerstvo objavenej moci som sa nevedel nabažiť. Nedaj najavo bolesť! Keď ju cítiš, zameť ju pod koberec, do toho! Dospelákov to privádzalo do šialenstva a to mi dokonale vyhovovalo.

Hoci život na takom zlovestnom mieste bol depresívny, práve tam som sa prvý raz stretol so Shakespearom.

Stalo sa to v jeden sobotný večer. Všetkých chlapcov nahnali do spoločenskej sály, tentoraz však nie preto, aby sme spievali školskú hymnu (Chvalabohu!), ale aby sme si pozreli film, naozajstný zvukový film. Škola si prenajala premietачku aj s premietачom, pánom Gordonom Phillipsom. Bolo to niečo nové a vzrušujúce.

Sedeli sme na drevených laviciach a čakali. Napokon do sály vkročil riaditeľ Harrison, ktorý vážnosť tejto prelomovej udalosti zdôraznil tým, že sa vo svojom talári priam vznášal. Spoločnosť mu robila jeho manželka, obstarožná mama Harrisonová, mohutná ako vojnová loď. Nasledovali učitelia. Max Horton, Rak Garnett a ďalší. Pán Harrison nás varoval, aby sme zachovávali ticho – žiadne rozprávanie, vrtenie ani smiech. V prípade porušenia niektorého z pravidiel vinníka odvedú a, ako sme si predstavovali, obratom ho popraví v telocvični.

„*Hamlet* je významný film. Tento film režíroval najväčší shakespearovský herec, pán Olivier, ktorý je vášnivo oddaný šíreniu mocných slov a múdrosti barda z Warwickshiru, pána Williama Shakespeara.“

Boh nám všetkým pomáhaj! Shakespeara nie. Prosím, ušetrite nás tejto otravnej prostoty.

„Hovno!“ zvolal ktosi.

Potlačovaný smiech.

„Pst!“

Pán Harrison ešte päť minút rapotal o Shakespearovi a pánovi Olivierovi. Napokon zložil poklonu premietачovi pánovi Gordonovi Phillipsovi z Griffithstownu.

To bude teda otravná hodina! napadlo mi. Všetky hlavy sa otočili k pánovi Phillipsovi z Griffithstownu. Mama Harrisonová nám dala pokyn poďakovať sa: „Ďakujeme, pán Phillips z Griffithstownu.“

Pán Phillips z Griffithstownu, stojaci medzi dvoma pripravenými projektormi, bol územčistý mladý muž s lesklou tvárou. Vlasy mal ulízané brilantínou a na túto udalosť sa ozdobil modrým motýlikom.

Nad javiskom viselo veľké filmové plátno.

Svetlá zhasli. Na plátno sa objavila známa úvodná scénka Organizácie J. Arthura Ranka: Muž dvakrát udrel do obrovského gongu, objavili sa slová *J. Arthur Rank Enterprise* a potom tma. Vtom zazneli mohutné akordy hudby Williama Waltona.

Bolo to... *obromujúce*. Scéna na cimburí. Duch Hamletovho otca. Vnútro Elsinorského hradu. Olivier spustil svoj úvodný monológ.

*Kiežby sa telo, čiernočierny sneh,
začalo topiť, meniť na rosu!*

Bol som paralyzovaný až do posledného verša toho monológu.

Len pukni, srdce, jazyk musí mlčať.

Nič také silné som ešte nezažil. Bolo to ako výbušnina. Ešte som nechápal štruktúru *Hamleta* a jeho nuansy – jeho archaické slová, nový a neznámy jazyk, rytmus a frázovanie.

Cítil som však, že Olivier ako Hamlet sa prihovára mne a odkazuje na akúsi dávno stratenú, starodávnu časť môjho vnútra. Bol to nadpozemský zážitok. Ten zármutok Hamleta nad otcovou smrťou a matkinou zradou jej zosnulého manžela. Plakal som, premohlo ma veľkolepé zobrazenie ranených otcov a matiek a toho, ako nás všetkých prenasledujú démoni spomienok. Bol som príliš mladý, aby som pochopil moderný význam tých slov. Nech som už však bol vtedy čímkoľvek, tá sila si prerazila cestu priamo doprostred.

Druhá kapitola

Deväťdesiattri miliónov míľ od nás

V tejto prvej internátnej škole sa u mňa prejavovali nulové schopnosti, preto moji úbohí rodičia museli prehodnotiť moje vzdelávacie perspektívy. Boli zúfalí a potrebovali, aby mi niekto pomohol s katapultovaním na vrchol scholastiky, niekoho, kto by za mňa, šepkali, „takpovediac stratil jedno-dve slová“.

Akoby som sa ocitol v spletitej shakespeareovskej komédii, samé žmurkanie a nenápadné poznámky. Asi som sa mal cítiť poctený, že som sa stal ústrednou postavou takých machinácií, no aj tak som si pripadal ako chudák, ktorý sa musí niekam vopchať. Nechcel som s tým mať nič spoločné.

Napokon nás nasmerovali k istej záhadnej osobe, človeku, ktorý mal konexie. Mojím spasiteľom sa mal stať strýko Eddie (ktorý, ako mi povedali, žil pri zálive Rest Bay neďaleko Porthcawlu a „na nič sa nehral“, čím chceli povedať, že je úprimný a neokolkuje).

Tento veľký muž, ktorému všetci hovorili strýko Eddie, bol zhodou okolností môj príbuzný z otcovej strany. Ako hovorieval otec, títo príbuzní mali „peňazí až hanba“. Išlo o obstarožné tety a ujoy žijúcich na St. Mary's Street, čo bola restbayská *crachach*. *Crachach* je expresívne slovo označujúce waleskú elitu, ktorá má pod palcom waleský vzdelávací sektor.

Ani jedného z mojich starých otcov sa táto zámožnosť netýkala. Dedko Hopkins (alebo dedko H., ako som ho nazýval) bol drsný

patrón zo starej školy. A užíval si, keď mi mohol ukázať, do akej miery vie byť drsný.

„Som drsný ako šmirgel,“ vravieval mi. Natiahol pravú ruku, zaťal päšť, potom vystrel prsty. „Pozri sa – ani sa nezachvejú. To je naozajstná sila. V tomto svete musíš byť drsný. Hovorí sa tomu prežitie silnejšieho.“

Každé ráno sa vykúpal v studenej vode a potom celý deň pracoval.

Narodil sa v roku 1878 v Neathe v južnom Walese a podľa legendy (možno jeho vlastnej) utiekol od svojho opitého otca a skryl sa v železničnom vagóne s cieľovou stanicou v Londýne. Ubytoval sa vo štvrti Bermondsey v juhovýchodnom Londýne. Smrdel grošom, ale podarilo sa mu nájsť si miesto v nemeckej pekární neďaleko Piccadilly, kde umýval a drhol podlahy.

Raz-dva zistil, že pekáreň je ponuré miesto, kde sa hrdlačí do úmoru, ale napokon sa vyučil za skutočného pekára a majstra cukrára, ktorý vyrábal dobroty ako kráľovské koláčiky, malinové tartaletky, maslové sušienky, slivkové pudinky a hrozienkové chlebíky. V dvadsiatych rokoch dvadsiateho storočia vyhral cukrárske ocenenia na pekárenských výstavách v Earl's Courte. Dodnes opatrujem strieborné poháre dedka Hopkinsa. Na tom najväčšom je vygravírovaný nápis: ARTHUR RICHARD HOPKINS 1924, PRVÁ CENA ZA HROZIENKOVÉ ŽEMLE.

Svoje príbehy azda sčasti prikrášľoval, no aj tak pôsobili autenticky. Obdivoval som ho. S výnimkou chvíľ, keď som mu hral na klavíri, vo mne nevidel ktovieaké kvality. „Anthony má akúsi veľkú hlavu,“ vravieval. „Ktovie prečo. Škoda, že v nej toho veľa nemá.“

Dedko Hopkins bol ateista, vegetarián, fanúšik Charlesa Darwina a slávneho dramatika Georgea Bernarda Shawa. Zaujal ho vývoj amerického hnutia sebarozvoja. Ukázal mi knihy, ktoré si ešte ako mladý učeň kúpil v londýnskom starinárstve na Charing Cross Road. Hoci mu ledva zostávalo na nájom a jedlo, tie knihy musel

mať. Okrem iných medzi nimi boli *Hriechy tabaku* Dwighta Baldwin a *Rozvoj duševnej sily* Georgea Malcolma Strattona.

Rozpovedal mi príbeh o mladíkovi Geraldovi, s ktorým pracoval v tej londýnskej pekárni. Gerald sa oženil s mladým dievčaťom a snažili sa nasýtiť svoju malú dcérku, no nemali dosť jedla. Gerald vážne ochorel. Keďže choroba sa prejavovala aj záchvatmi suchého kašľa, dedko si myslel, že ide o suchoty (tuberkulózu). Keď sa ráno Gerald neukázal v práci, vedúci všetkým prítomným oznámil, že ten mladý muž v noci podľahol zápalu pľúc. Chlapi v pekárni nepovedali ani slovo. Pracovalo sa ako obyčajne.

Z dedka Hopkinsa sa stal zapálený priemyselný agitátor. Môjmu otcovi povedal, že sa raz stretol s Vladimirom Leninom. Možno ho vodil za nos a svoju legendu prikrášľoval, ale mohla to byť aj pravda, lebo Lenin strávil istý čas v exile aj v Londýne. V období, keď bol marxizmus súčasťou vášnivého politického kvasu, v Londýne žil aj Lev Trockij. Konali sa tam tajné stretnutia a dedko Hopkins sa na nich zúčastňoval.

Keď sa s mojou starou mamou a troma malými deťmi, Miriam, Richardom a Lornou, prísťahovali do Port Talbotu, ledva prežívali.

O Walese sa hovorí ako o „krajine piesní“. Jej mytologickú verziu opísal Dylan Thomas vo svojej rozhlasovej hre *Pod mliečnym lesom*. Lenže to bola jeho romantická detská predstava. Pravda je taká, že na Walese, ako ho poznala moja rodina, nebolo nič pôvabné, romantické ani priateľské.

Keď mal môj otec v roku 1921 štrnásť rokov, dedko Hopkins ho stiahol zo školy a ako bezplatnú pracovnú silu ho zapriahol do práce v rodinnej pekárni na Tanygroes Street v Port Talbote. Pracoval tam až do roku 1936.

Na druhej strane povestného záhradného múra bol môj starý otec z matkinej strany Fred Yeats. Bol to odmeraný sporivý muž, ktorý si ostatných držal od tela. Narodil sa v dedine Pewsey vo vidieckej a poľnohospodárskej oblasti anglického grófstva Wiltshire.

Keď ma niečo nahnevalo, dedko Yeats vravieval: „Už sa stalo, mlieko sa rozlialo. Nechaj to tak.“

Dedko Yeats si našiel prácu na železnici v zoraďovacej stanici vo Swindone a potom sa presťahoval do Walesu, kde práve bu-
dovali nové oceľiarne. Tam sa zoznámil so Sophiou Phillipsovou, učnicou v krajčírstve v Carmarthene. Zosobášili sa a usadili v Port Talbote. Narodili sa im dve dievčatá. Ako prvá prišla v roku 1913 na svet moja mama Muriel.

Druhá dcéra Jenny, ktorá bola babkina obľúbená, ako deväťročná podľahla záchrtu. Mama vtedy mala dvanásť rokov. Jedného dňa pri raňajkách začula buchot hore na odpočívadle. Otec vstal a vyšiel na chodbu, kde zbadal Jenny zvalenú na zábradlí. Vybehol po schodoch a vzal ju do náruče. Bola mŕtva.

Mama mi rozprávala, že keď v deň pohrebu vynášali rakvu s Jenniným telom do pohrebného voza, začula, ako na chodbičke v dome jej otec plače, bezmocne a beznádejne vzlyká.

Na druhý deň však ako vždy dorazil do práce v železiarňach, kde pracoval ako žeriavnik. Keď sa ho spýtali, či si nechce vziať pár dní voľna, pokrútil hlavou.

„Nevrátim ju späť, však?“ povedal. „Načo to prežívať nanovo? Prišli sme o ňu. Keď umriete, tak umriete. Minulosť je mŕtva – je po nej.“ A o svojej milovanej dcére už nikdy neprehovoril.

Sestra dedka Yeatsa sa volala Phoebe a bola to jemná žena s tmavými vlasmi a tmavohnedými očami. Tvrdila, že Yeatsovcia sú Rómovia (v tých časoch všetci používali slovo *Cigáni*). A naozaj, považovali ich za kočujúcich anglorómskych miešancov. Dedko Yeats ovládal ich nevšednú anglorómsčinu (mimočodom, z rómčiny pochádzajú viaceré krásne anglické slová) a používal archaické slová a formulácie. „Nezabudni sa pounývať za ucháma!“ hovorieval mi. Na harmonike vyhrával pijanské piesne ako „Vykotúlajte ten sud“. Mal som k nemu bližšie ako k vlastnému otcovi. Patril k matkinej rodine.

Naopak, príbuzní zo strany Hopkinsovcov v nedeľu poobede, či pršalo alebo pieklo slnko, vyesedávali v zatemnených miestnostiach,

popíjali čaj alebo podriemkavali pri ohni a nechávali sa uvádzať do tranzu tikaním hodín, ktoré každú štvrtú hodinu prerušila zvonkohra. „Sú trochu nóbl,“ vravela mi mama. „Chápeš, trochu upätí, ale vždy milí, aby som im nekrivdila.“

Strýka Eddieho, Eddieho Jamesa, v jeho rodine priam uctievali a s bážňou si o ňom šepkali: „Často chodieval do Londýna. Za obchodom a tak, rozumiete. Často vo vlaku raňajkuje s naším ministrom zdravotníctva Nyeom Bevanom.“

Strýko Eddie bol okrem iného šéfredaktorom cardiffských novín *Western Mail*. Poznal sa so „zvieratami“ z waleského odboru školstva. Ešte som netušil, aký osov mi to prinesie.

V jedno neznesiteľne horúce nedeľné popoludnie nás teta Patty pozvala do svojho domu na Esplanade Avenue, aby sme si tam vypili čaj so strýkom Eddiem. Keď nás otec viezol k tete Patty, z miesta pre spolujazdca sa ku mne obrátila mama. Keď uvidela, ako sa vzadu hrbím, napomenula ma, aby som sa narovnal. „Dúfam, že u tety Patty nebudeš sedieť takto! Nehrb sa, správaj sa slušne a nevrť sa. Keď ti teta Patty ponúkne dezert, povedz prosím a ďakujem. Nehrb sa. A keď ti strýko Eddie položí otázku, nešomri si popod nos.“

Cestou popri pobreží som cívil von z auta a v mysli som sa zatúlal k poslednej rodinnej návšteve. Bolo to ďalšie úmorné nedeľné popoludnie. Boli sme tam všetci, celé hopkinsovské plemeno. Alebo to tak aspoň vyzeralo. Otcove sestry Mimi a Lorna, strýko Billy, strýko Jack, môj bratranec Bobby – všetci sme sa ako sardinky tlačili v zaparenej obývačke strýka Daveyho Charlesa a tety Nettie na St. Mary's Street.

Po stý raz mi mama povedala, aby som sa narovnal a povedal prosím a ďakujem, kedykoľvek mi teta Nettie ponúkne zatuchnutý waleský koláč na vkusnom porcelánovom tanieriku s kvetinovým vzorom.

Vtom mi napadlo niečo neodolateľné: *Čo keby si vstal, áno, hneď teraz, a začal besnieť ako tí šialenci zo psychiatrie v Bedlame? Jasné,*

prečo nie? Choď do toho a rozbi ten sprostý porcelánový tanierik s kvetinovým vzorom o hlavu milovanej tety Nettie. Možno práve vtedy sa mi do spiatočnickeho mozgu zasialo prvé semienko pomsty. Semienko vzbury a nebezpečenstva.

Keď som v aute spomínal na tú návštevu, všimol som si, ako si ma otec obzerá v spätnom zrkadle. Pri pohľade na jeho tvár som si všimol, nie po prvý raz, ako veľmi sa podobá na amerického speváka Binga Crosbyho. Zazrel som naňho. Tupý vzdor. Privádzalo ho to do šialenstva.

„Neviem, čo z neho vyrastie. Robí mi starosti, boha jeho,“ povedal matke.

„Pre pána, Dick, nezačínaj zas o tom! A prestaň kliať. Dúfam, že nebudeš takto kliať u tety Patty.“

„Ale, boha jeho aj s tetou Patty! Teta Patty sem, teta Patty tam. Sú to svätuškárski pokrytci, tak je to. Celá tá ich poondená partička.“

„Tak prečo tam ideme? Prečo stále chodievame za tvojím otcom a sestrami?“

„Prečo? Lebo sú prachatí, preto! Všetci dúfame, že nám hodia nejaké odrobinky. Taká hovadina. Takto to je.“

V to dusné letné popoludnie s nami v aute sedeli dve hrozné waleské dvojčatá – Des a Hrôza.

Napokon sme zastali pred domom tety Patty na pobreží.

Otec stlačil zvonček. V diaľke to zacinkalo. Dvere otvorila buclatá mladá žena v čiernej rovnošate s bielou čiapočkou. Dick na mamu vystrúhal pohľad, ktorým akoby vravel: *Tak pardon, že dýcham, je to tu prekrásne. To sú teda veľkolepé arkierové okná!*

Slúžka nás zaviedla do obývačky a ponúkla nám, aby sme si sadli a urobili si pohodlie. Teta Patty sa k nám čoskoro pripojí. S matkou som si sadol na pohovku. Nechápal som, prečo musím sedieť vzpriamene, ale snažil som sa o to. Otec postával pri okne a spoza záclony sa díval na výletníkov, ktorí sa sem zišli z celého Walesu. Na výskajúce a poskakujúce deti s rodičmi, ktorí sa spoločne s osamelými ľuďmi z údolí trúsili oboma smermi po

promenáde a nábřeží. Akoby sa v to mizerné popoludnie všetci vybrali von.

Otec bol ako obyčajne nepokojný, naprával záves a nechtom ťukal do okennej tabule. „Čudné, nie?“

„Čo je čudné?“ spýtala sa mama otrávene.

„Všetci tí ľudia vonku. Čo tu robia?“

„Vychutnávajú deň, Dick. To ľudia robievajú. Normálni ľudia robia také veci. Prečo si nesadneš? A prestaň klopať na okno. Si ako uzlíček nervov.“

„Nechcem si sadnúť. Stojí sa mi tu celkom dobre. Koľko je hodín?“

„Neviem. Okolo tretej.“

Z diaľky doľahlo nenápadné cinknutie hodín. Do miestnosti vošla teta Patty. Bola to viktoriánska matróna, útla, ale vzpriamená a rázna, so zvučným kontraaltom.

Podišla k otcovi a podala mu ruku. „Richard. Ako sa máš?“

„Dobrý deň, teta Patty. Dobre, ďakujem.“

„Dobre. Dobre. Dobre. Veľmi dobre.“ Teta Patty sa obrátila k mojej mame. „Marjorie, všakže?“

„Muriel,“ odvetila mama.

„Muriel. Áno, pravdaže. Muriel.“ Potom sa pozrela na mňa.

„A to je váš chlapec?“

„Áno. Anthony.“

„Anthony. Áno, pravdaže. Anthony.“

Matka mi naznačila, aby som sa pozdravil. „Povedz ‚Dobrý deň, teta Patty.‘“

Poslúchol som. „Dobrý deň, teta Patty.“

Tá dôstojná stará pani si ma premerala pohľadom od hlavy po päty a dotkla sa mi tváre. „Takže ty si ten problémový chlapec, však?“

„Áno, asi áno,“ odvetil som.

Matku to rozladilo. „Nie je problémový, teta Patty. Je len trochu pomalší, to je všetko.“

„Byť pomalší je problém, nemyslíš?“ odvetila teta Patty.

Nasledovalo ticho. Teta Patty si ma ešte raz premerala. Dotkla sa mi kravaty. Niečo na mne musela zlepšiť.

„Eddie mi povedal, že Anthony potrebuje pomôcť, aby ho zoberali do školy. Čo sa stalo s West Mon?“ spýtala sa teta Patty.

„Bol tam veľmi nešťastný,“ odvetila mama.

„Aha, nuž, šťastie nie je všetko, vieš,“ pokračovala teta Patty. „Do nejakej školy chodiť musí. O akú školu vám ide, Richard?“

„Dúfali sme, že ho vezmú na gymnázium v Cowbridgei.“

Teta Patty si oprášila z blúzky neviditeľné omrvinky.

„Tam prijímajú len synov odborníkov, ako sú lekári a právnici, ak mi rozumiete. Synovia remeselníkov? Nuž, pre synov remeselníkov je najlepší West Mon. Chcete, aby sa za vás Eddie prihovril. Správne?“

„Keby to bolo možné,“ ozvala sa matka.

Otec zašomral niečo o tom, že by sme mali ísť.

Nasledovala trápna pauza. Z ulice sa ozývali detské hlasy. Zatrúbenie auta.

„Nuž dobre,“ ozvala sa teta Patty. „Prosíte si čaj?“ Podišla k dverám a zavolala: „Bessie, priprav čaj pre našich hostí.“ Vrátila sa. „Eddie príde každú chvíľu,“ oznámila. „Musí si každý deň popoludní zdriemnuť. Viete, ako to chodí.“

Otec si nemohol nechať ujsť príležitosť: „Každý deň popoludní? Prečo? Je unavený?“

Na tvári sa mu zračila číra nevinnosť. Matka ho prebodla pohľadom. Vedela, čoho je schopný.

„Nuž, vieš, ako to chodí, Richard. Tá práca je preňho ako stvorená. Šéfredaktorovanie vo *Western Mail* a okrem toho to miesto v odbore školstva. Napríklad zajtra cestuje do Londýna. O siedmej ráno mu ide vlak z Cardiffu. Má stretnutie s pánom Bevanom a...“

„No toto, naozaj? Pozná sa s Nyeom Bevanom? Pohybuje sa vo vysokých kruhoch, všakže?“

Pre tetu Patty bol jeho nenápadný sarkazmus nepostrehnuteľný.